

Mgr. Robert Cholenský

advokát – mediátor – rozhodce

Kancelář: Bolzanova 461/5, 618 00 Brno, Česká republika – Tel./fax: +420-548538896 – Mobil: +420-608967423
E-mail: r.cholensky@centrum.cz – Internet: www.attorney-mediator.eu – Datová schránka: 764rs4p

Ústavní soud

Joštova 625/8
660 83 Brno

Sp. zn.: (*nepředchází*)

Stěžovatel: **M. F.**
XXX
XXX

Zastoupen: Mgr. Robertem Cholenským, advokátem
Bolzanova 461/5
618 00 Brno
DS: 764rs4p

Účastník: **Nejvyšší soud České republiky**
Burešova 571/20
657 37 Brno

Vedlejší účastníci: **Nejvyšší státní zastupitelství**
Jesuitská 585/4
660 55 Brno

et alii

Ústavní stížnost

směřující proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne

24. 3. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1554/2010,

podaná podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.,
o Ústavním soudu (dále jen „ZÚS“)

Elektronicky

Plná moc

Přílohy: podle seznamu; dle textu

I.

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. 3 T 179/2008, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 4 To 98/2009, byl stěžovatel uznán vinným trestným činem podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle § 260 odst. 1 trestního zákona (dále jen „**TrZ**“), a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání dvou let s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání čtyř let.

2. Trestný čin stěžovatele měl spočívat v tom, že dne 1. 5. 2007 v době mezi 10.00 hod. a 13.00 hod. v době konání shromáždění neregistrované organizace *Národní odpor* společně se spoluobviněnými T. K., J. T. a s dalšími nezjištěnými osobami nesl v čele shromážděného průvodu červený transparent s nápisem „*Národní odpor, svobodný-sociální-národní*“ a s odkazem na internetové stránky odpor.org.

3. Proti usnesení odvolacího soudu podal stěžovatel dovolání, avšak to Nejvyšší soud ČR svým usnesením ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1554/2010 (dále jen „**napadené usnesení**“), jako zjevně neopodstatněné odmítl.

4. Stěžovatel je přesvědčen, že napadeným usnesením došlo k porušení zásady *nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali*, a tím k zásahu do jeho základního práva zakotveného v čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen „**Listina**“) a v čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „**Úmluva**“).

5. Za situace, kdy proti napadenému usnesení nejsou přípustné žádné další opravné prostředky, stěžovateli nezbývá než obrátit se na Ústavní soud touto ústavní stížností.

Důkaz: usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1554/2010 - v příloze

II.

6. Stěžovatel má za to, že jeho odsouzení se neopírá o dostatečně určité a předem seznatelné ustanovení trestního zákona. Trestnost předmětného jednání dovodily obecné soudy zejména na základě důkazu znaleckým posudkem JUDr. PhDr. Miroslava Mareše, Ph.D., aniž by se náležitě zabývaly otázkou naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 260 odst. 1 TrZ po subjektivní stránce, tedy tím, zda stěžovatel mohl v době spáchání skutku, jenž je mu kladen za vinu, vůbec rozpoznat nedovolenost svého jednání.

7. Tím došlo k porušení starobylé právní zásady *nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali*, a odsouzení stěžovatele je proto třeba označit za ústavně nekonformní, když respektování této zásady patří ke stěžejním ústavním imperativům platným v trestním řízení a je zakotveno ve shora uvedených normách ústavního práva.

8. Na okraj stěžovatel poznamenává, že situaci, kdy orgány činné v trestním řízení stíhaly stěžovatele pro podporu hnutí, jehož nedovolený charakter nelze vyčíst ani z pramenů práva, ani z jiných obecně dostupných autoritativních zdrojů, nýbrž plyne toliko z *následného* posouzení podporovaného nebo propagovaného hnutí znalcem (příčemž druhý příbraný znalec, PhDr. Zdeněk Zbořil, se s názorem M. Mareše neztotožnil), lze přirovnat k situaci, že by po

právní moci rozhodnutí o rozpuštění Dělnické strany měli její členové a/nebo funkcionáři čelit stíhání pro trestný čin podle § 260 TrZ, neboť podle představy obecných soudů měli sami rozpoznat, že podporují politickou stranu nelegitimní. Absurdita takového závěru se stěžovateli jeví být zcela evidentní.

III.

9. Otázce předvídatelnosti práva se věnuje poměrně rozsáhlá judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „**ESLP**“).

10. V obecné rovině, bez úzkého vztahu k trestnímu právu, je k tematiku zákonného zakotvení opatření omezujících základní práva na místě citovat zejména § 54 nálezu ELSP ve věci *Tourancheau et July v. Francie* ze dne 24. 11. 2005 (stížnost č. 53886/00)¹:

La Cour rappelle que les mots « prévues par la loi » figurant aux articles 8 à 11 de la Convention signifient d'abord que la mesure incriminée doit avoir une base en droit interne, mais ils impliquent aussi la qualité de la loi : ils exigent l'accessibilité de celle-ci aux personnes concernées et une formulation assez précise pour leur permettre de prévoir, à un degré raisonnable dans les circonstances de la cause, les conséquences pouvant résulter d'un acte déterminé (voir, parmi beaucoup d'autres, Maestri c. Italie [GC], no 39748/98, § 30, CEDH 2004-I). En particulier, une norme est « prévisible » lorsqu'elle offre une certaine garantie contre des atteintes arbitraires de la puissance publique (voir notamment Gianolini c. Italie (déc.), 29 août 2002, no 34908/97).²

11. Arbitrární označení určitého hnutí *ex post factum* za hnutí neonacistické, jehož podpora a propagace je trestná, aniž by se ti, kdo hnutí podporují, mohli s tímto posouzením seznámit v době, kdy se domnělého trestného činu podle § 260 TrZ dopouštějí, je bezesporu postupem, který podmínce předvídatelnosti zákona nemůže dostat.

IV.

12. V oblasti trestního práva - a tedy ve vztahu k čl. 7 Úmluvy - má precedenční význam nálezu ESLP ze dne 8. 7. 1999 ve věci *Başkaya et Okçuoğlu v. Turecko* (stížnosti č. 23536/94 a 24408/94)³, ve kterém Soud v § 36 judikoval:

The Court recalls that, according to its case-law, Article 7 embodies, inter alia, the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty (nullum crimen, nulla poena sine lege) and the principle that the criminal law must not be extensively construed to an accused's detriment, for instance by analogy. From these principles it follows that an offence and the sanctions provided for it must be clearly defined in the law. This requirement is satisfied where the individual can know from the wording of the relevant provision and, if

1 na <http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc/>

2 Soud připomíná, že frasa „stanovený zákonem“ užitá v čl. 8 až 11 Úmluvy především znamená, že příslušné opatření musí mít podklad ve vnitrostátním právu, avšak předpokládá rovněž určité vlastnosti takového zákona: vyžaduje, aby zákon byl dotčeným osobám dostupný a aby byl formulován dostatečně přesně, tak aby tyto osoby mohly s dostatečným stupněm určitosti odpovídajícím okolnostem věci předvídat důsledky, které může mít dané jednání (viz, mezi mnoha jinými, *Maestri v. Itálie* [VS], č. 39748/98, § 30, ESLP 2004-I). Norma je „předvídatelná“ zejména tehdy, pokud poskytuje určitou záruku před svévolnými zásahy veřejné moci (viz zejména *Gianolini v. Itálie* (rozh.), 29. srpna 2002, č. 34908/97).

3 na <http://www.echr.coe.int/echr/en/hudoc/>

need be, with the assistance of the courts' interpretation of it, what acts and omissions will make him criminally liable.

*When speaking of "law" Article 7 alludes to the very same concept as that to which the Convention refers elsewhere when using that term, a concept which comprises statutory law as well as case-law and implies qualitative requirements, notably those of accessibility and foreseeability (see the *Cantoni v. France* judgment of 15 November 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-V, p. 1627, § 29, and the *S.W. and C.R. v. the United Kingdom* judgments of 22 November 1995, Series A nos. 335-B and 335-C, pp. 41-42, § 35, and pp. 68-69, § 33, respectively).⁴*

V.

13. Jak je zřejmé z napadeného usnesení, Nejvyšší soud ČR se těmito otázkami, ač byly v dovolání poměrně přesně artikulovány, prakticky nezabýval a omezil svůj přezkum na zjištění, zda stěžovatel a jeho spoluobvinění svým jednáním propagovali hnutí *Národní odpor* – o čemž nemůže být s ohledem na to, že nesli jeho transparenty, rozumných pochybností – ponechávaje přitom stranou otázku, zda věděli, že tímto jednáním podporují hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, rasovou, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob ve smyslu ustanovení § 260 TrZ.

14. Takováto libovůle až svévole v posuzování protiprávnosti určitých hnutí nebo neformálních organizací je ovšem mimořádně nebezpečná, neboť dovoluje orgánům činným v trestním řízení stíhat příznivce určitých myšlenkových proudů účelově, bez toho, že by se takto rekriminované osoby mohly svému obvinění jakkoli efektivně bránit, když základní otázka rozhodující o důvodnosti obvinění bude posouzena *ex post factum*, zpravidla na základě předem nepředvídatelného názoru orgány činnými v trestním řízení přibráného – a jimi případně i účelově zvoleného – znalce.

VI.

15. Nepřípustnost takového postupu je zřejmá i z mezinárodní komparace s ustanovením §§ 85–86a německého trestního zákoníku (dále jen „*StGB*“)⁵. Ačkoli je míra represe tzv. extremistických politických názorů ve Spolkové republice Německo obecně vyšší než v České republice, všechny ve shora zmíněných ustanoveních StGB popsané skutkové podstaty předpokládají, že je propagována konkrétní pravomocně zakázaná politická strana nebo občanské sdružení, popř. někdejší nacionálně-socialistická organizace.

⁴ Soud připomíná, že podle jeho judikatury čl. 7 zahrnuje mj. zásadu, že jen zákon může určit, co je trestným činem, a stanovit za něj trest (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), a zásadu, že trestní právo nesmí být vykládáno extensivně v neprospěch obviněného, např. formou analogie. Z těchto zásad vyplývá, že trestný čin a sankce, které jsou za něj stanoveny, musí být jednoznačně určeny zákonem. Tento požadavek je splněn v případě, že fyzická osoba může z formulace příslušného ustanovení – a v případě potřeby s pomocí jeho výkladu soudem – rozpoznat, jaké jednání nebo opomenutí zakládá její trestní odpovědnost.

Pokud čl. 7 hovoří o „zákonu“, míní tentýž pojem, na který Úmluva odkazuje na jiných místech, kde tento termín užívá, pojem, který zahrnuje zákon stejně jako judikaturu, a stanoví požadavky na jeho vlastnosti, zejména požadavek dostupnosti a předvídatelnosti (viz nálezy *Cantoni v. Francie* ze dne 15. listopadu 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, str. 1627, § 29, a nálezy *S.W. et C.R. v. Spojené království* ze dne 22. listopadu 1995, Řada A, č. 335-B a 335-C, str. 41–42, § 35, resp. str. 68–69, § 33).

⁵ např. na <http://bundesrecht.juris.de/stgb/index.html>

16. Ustanovení § 260 TrZ, navíc v extensivní interpretaci obecných soudů, žádnou podobnou jistotu potenciálním obviněným nedává, stíhat fyzickou osobu za propagaci nedovolených hnutí je v České republice zásadně možné bez toho, aby tato hnutí byla předtím za zakázaná autoritativně prohlášena.

17. Tím je flagrantně porušován princip právní jistoty, jenž je pro tento případ konkretizován shora citovanou zásadou *nullum crimen, nulla poena*, a z důvodů, které stěžovatel vysvětlil, může být důsledkem takového postupu oslabení občanské sebedůvěry a důvěry v demokratické instituce státu, neboť občan, který může „bezpečně“, bez rizika trestního postihu, podporovat jen několik málo – zaručeně nezávadných – středových politických subjektů, musí nutně dospět k závěru, že jsou mu upírána ta nejzákladnější práva, a jeho postavení se v porovnání se situací před r. 1989 změnilo jen potud, že možnosti jeho demokratického výběru se poněkud rozšířily, nezměněno však zůstalo jeho postavení omezenými politickými právy obdařeného subjektu, jemuž je spektrum jediné přípustných názorů předkládáno státem, jenž dbá na to, aby občan nerozšiřoval a nepodporoval názory jiné.

18. To je však v hrubém rozporu s celou řadou ústavních záruk, které jsou zakotveny v ústavním pořádku a které zajišťují, že Česká republika bude i v materiálním smyslu demokratickým právním státem. Konkrétně je tak zasahováno do práva na svobodu projevu ve smyslu čl. 17 Listiny, do svobody shromažďování podle čl. 19 Listiny, do volebního práva zakotveného v čl. 21 Listiny a konečně do samotného principu suverenity lidu vtěleného do čl. 2 odst. 1 Ústavy.

19. Stěžovatel věří, že ústavněprávní konotace těchto úvah nahlédne sám Ústavní soud, aniž by bylo nutné tuto argumentaci dále rozvíjet.

VII.

20. Za zvláště alarmující stěžovatel pokládá, že v důsledku podpory – nikdy nezakázaného – hnutí *Národní odpor* je mu přičítána podpora všech myšlenek, které byly kdy presentovány na internetových stránkách tohoto hnutí <http://odpor.org>.

21. Takový závěr je však absurdní: jak v hlavním líčení během výslechu znalce Mareše zdůraznila stěžovatelova obhájkyň, ani otevřeně rasistické názory v diskusích pod některými články na serveru <http://www.idnes.cz> nevedou k tomu, že bychom provozovatele tohoto serveru mohli označovat za rasisty, naproti tomu v případě serveru <http://odpor.org> jsou jeho provozovatelům orgány činnými v trestním řízení rutinně přičítány i názory čtenářů.

VIII.

22. Závěrem tedy stěžovatel shrnuje, že nadměrně extensivním výkladem ustanovení § 260 TrZ obecnými soudy došlo k porušení zásady *nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali* zakotvené v čl. 39 Listiny a v čl. 7 odst. 1 Úmluvy a je nyní na Ústavním soudu, aby obecným soudům tento deficit ústavnosti vytkl a napadené usnesení, jež není ústavně konformní, zrušil.

IX.

23. Napadené usnesení bylo stěžovatelově obhájce doručeno dne 12. 5. 2010, tato ústavní stížnost je proto podávána ve lhůtě 60 dnů ve smyslu ustanovení § 72 odst. 3 ZÚS.

X.

24. Z výše uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud po projednání jeho ústavní stížnosti vydal tento

nález:

1. Usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1554/2010, bylo porušeno základní právo stěžovatele zakotvené v čl. 39 Listiny základních práv a svobod a v čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Toto usnesení se proto zrušuje.

V Brně dne 4. července 2010

M. F.

Seznam příloh:

- 1. plná moc (výstup autorisované konverze dokumentu)*
- 2. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 7 Tdo 1554/2010*